

SUOMI TAKAISIN OPPIMISEN KÄRKIMAAKSI

KESKUS-
KAUPPAKAMARI

SUOMI TAKAISIN OPPIMISEN KÄRKIMAAKSI

Suomen oppimistulosten lasku ei ole väistämätön luonnonlaki. Suunta voidaan kääntää, jos peruskoulu nostetaan takaisin kasvupolitiikan ytimeen. Vahvat perustaidot ovat tekoälyn, vihreän siirtymän ja globaalin kilpailun aikakaudella Suomen tärkein kilpailuetu. Ilman osaavia työntekijöitä, meillä ei voi olla kasvua.

Suomen seuraava kasvutarina alkaa peruskoulusta. Talouskasvua ei rakenneta vain investoinneilla, verotuksella tai työmarkkinauudistuksilla, vaan sillä, että jokainen lapsi saa koulusta riittävän vahvan osaamisen perustan. Jos perustaidot rapautuvat, jälkikäteen tehtävät korjausliikkeet toisella asteella, korkeakouluissa ja työelämässä ovat aina kalliimpia ja tehottomampia.

Nyt edessämme on uusi mahdollisuus: nostaa vahvat perustaidot, oppimisen ilo ja kunnianhimoinen osaamiskulttuuri jälleen Suomen vahvuudeksi.

Tämä julkaisu esittää uudistusohjelman, jolla Suomi voi nostaa osaamistason takaisin maailman kärkeen.

1. Otetaan käyttöön valtakunnallinen taitotason mittaustapa ja seurantamalli. Suomi tarvitsee kansallisen oppimisen seurantamallin, joka kertoo ajoissa, mitä lapset osaavat ja missä tukea tarvitaan.
2. Nostetaan rimaa ja palautetaan kunnianhimoinen oppimiskulttuuri. Koulun vaatimustasoa on uskallettava nostaa, jotta jokainen nuori voi saavuttaa täyden potentiaalinsa.
3. Palautetaan työrauha ja tuodaan tuki lähelle oppilasta. Kännyköiden käyttöä on rajattava koko koulupäivän ajan ja pienryhmäopetusta lisättävä.
4. Rakennetaan monikielisen Suomen kielitakuu. Jokaisen oppilaan on opittava koulun kieli: käsitteet, tekstit, kirjoittaminen ja argumentointi suomeksi tai ruotsiksi.
5. Päivitetään koulun rytmi 2030-luvulle. Koulupäivän, lukuvuoden, liikumisen ja harrastamisen pitää muodostaa kokonaisuus, joka tukee oppimista ja perheiden arkea.

*Viisi päätöstä,
joilla Suomi
nostetaan takaisin
oppimisen
kärkeen*

MITÄ TIEDÄMME OPPIMIS- TULOSTEN LASKUSTA?

Oppimistulosten lasku ei ole yksittäisen ilmiön seurausta eikä sitä voi selittää yhdellä politiikkatoimella. Suomen PISA-tulokset ovat laskeneet pitkään, ja vuoden 2022 tulokset olivat mittaushistorian heikoimmat matematiikassa, lukutaidossa ja luonnontieteissä. OECD:n mukaan koko OECD-alueella matematiikan keskiarvo laski vuosien 2018 ja 2022 välillä lähes 15 pistettä ja lukutaito 10 pistettä, mutta Suomen lasku on osa pidempää trendiä, joka alkoi jo ennen koronapandemiaa¹.

Arvosanainflaatio peittää oppimisvajeita. Oppimistulokset ovat laskeneet, mutta annetut arvosanat eivät. Samalla osaamisella, jolla on aiemmin yltänyt arvosanaan kuusi, voi saada nyt kahdeksikon. Arvosanat vaihtelevat paljon myös koulujen välillä². Arviointi ei enää kerro luotettavasti, mitä oppilas osaa eikä anna realistista kuvaa siitä osaamisesta, jota toisella asteella tai työelämässä tarvitsee.

Tavoitteellinen oppimisympäristö tuottaa tuloksia. Korkeat odotukset ja kunnianhimoinen oppimiskulttuuri ovat tutkimusten mukaan yhteydessä parempiin oppimistuloksiin³. Siksi oppimisen kulttuurilla on väliä. Koulun on oltava paikka, jossa keskittyminen, harjoittelu, sinnikkyys ja osaamisen tavoittelu ovat normaa-leja ja arvostettuja asioita.

Vahvat opettajat tarvitsevat rinnalleen vahvan järjestelmän. Suomalaiset opettajat ovat kansainvälisesti poikkeuksellisen koulutettuja ja sitoutuneita⁴, mutta heidän työnsä on muuttunut aiempaa vaativammaksi mm. oppimisen haasteiden ja työrauhaongelmien lisääntymisen myötä. Samalla yhteinen ohjaus on heikentynyt, mikä näkyy esimerkiksi arvioinnin eriytymisenä ja oppimistulosten laskuna.⁵ Ratkaisuna ei ole paluu yksityiskohtaiseen kontrolliin, vaan selkeämmät tavoitteet, luotettava tieto oppimisesta ja rakenteet, jotka tukevat opettajien työtä.

Ruutu aika haastaa keskittymistä. OECD:n PISA-aineistojen perusteella digitaalisten laitteiden kohtuullinen ja ohjattu käyttö voi tukea oppimista, mutta runsas viihdekäyttö koulupäivän aikana liittyy heikompiin tuloksiin. Jyväskylän yliopiston tutkijoiden mukaan ne 15-vuotiaat, jotka viettävät vapaa-ajallaan eniten aikaa ruutujen ääressä, voivat olla jopa vuoden ikätovereitaan jäljessä matematiikan, lukemisen ja luonnontieteiden taidoissa⁶.

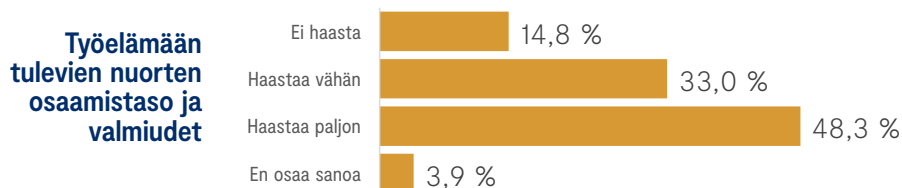
Liikkuminen tukee oppimista. Lasten ja nuorten liikkuminen vähentynyt ja samalla paikallaanolo on lisääntynyt, lukemiseen vapaa-ajalla käytetty aika puolittunut ja väsymys sekä univaikeudet ovat yleistyneet. Tuoreesta meta-analyysistä käy ilmi, että liikunnan lisäys parantaa paitsi keskittymistä, myös kasvattaa lasten älykkyyssosamäärää ja joustavaa ajattelua.⁷

Pitkät kesälomat voivat kasvattaa oppimiseroja. Kansainvälinen tutkimus kuvaa kesäoppimisen menetystä ilmiönä, jossa osa oppilaista menettää pitkän tauon aikana lukuvuoden aikana hankittuja taitoja. Vaikutukset eivät jakaudu tasaisesti: eniten kärsivät usein ne lapset, joilla on vähiten koulun ulkopuolisia oppimista tukevia resursseja.⁸

Suomi alisuoriutuu vieraskielisten oppimisessa. OECD:n mukaan maahanmuuttotasaisten ja kantaväestöön kuuluvien nuorten välinen osaamiskuilu on Suomessa OECD-maiden suurimpia, kun taas esimerkiksi Kanadassa maahanmuuttotasaisten oppilaat menestyvät PISA:ssa keskimäärin yhtä hyvin tai jopa paremmin kuin kantaväestö.⁹ Kanadan tulokset osoittavat, että suuri maahanmuuttajataustaisten oppilaiden osuus ei automaattisesti tarkoita heikkoja oppimistuloksia, jos kielituki ja koulun rakenteet toimivat.

Nuorten osaamistaso haastaa yritysten kilpailukykyä. Kauppakamareiden osaajakyselyn perusteella työelämään tulevien nuorten osaaminen ja valmiudet haastavat kaikista eniten niiden kilpailukykyä tulevana vuosina. Yrityksiltä kuuluva viesti on monin paikoin samanlainen kuin opettajilta koululuokista: nuorten osaamisessa on kasvavia eroja, ja osa tarvitsee aiempaa enemmän tukea työelämän perusvalmiuksissa. Tämä ei ole nuorten ongelma vaan merkki siitä, että järjestelmän kyky tasata eroja ja edellyttää oppimista on heikentynyt.

Miten arvioitte seuraavien tekijöiden haastavan yrityksenne kilpailukykyä seuraavien viiden vuoden aikana?

MITÄ VOIMME OPPIA TOISILTA?

Kansainvälinen vertailu kertoo Suomelle kaksi asiaa. Ensinnäkin oppimistulosten lasku ei ole väistämätön seuraus digitalisaatiosta, maahanmuutosta tai lasten arjen muutoksesta: osa maista on onnistunut pitämään tasonsa korkeana tai jopa parantamaan tuloksiaan. Toiseksi mikään maa ei tarjoa Suomelle valmista mallia sellaisenaan. Kiinnostavinta ei ole kopioida järjestelmiä, vaan poimia niistä ratkaisuja, jotka vastaavat Suomen omiin ongelmiin: oppimisen seurantaan, vaatimustasoon, kielitukeen, perustaitojen vahvistamiseen ja koulupäivän rytmiin.

Miltä vertailu näyttää?

Suomen lasku on poikkeuksellisen jyrkkä. Lukutaidossa, matematiikassa ja luonnontieteissä Suomen pudotus on verrokkimaihin nähden huomattava.

Viro on Suomelle erityisen kiinnostava verrokki. Se on pieni eurooppalainen maa, joka yhdistää hyvät oppimistulokset, opettajien autonomian ja systemaattisemman tiedolla johtamisen.

Singapore näyttää, miten koulutus voidaan kytkeä talousstrategiaan. Perustaitoja ei nähdä irrallisina, vaan tulevaisuuden työelämän, teknologian ja ongelmanratkaisun pohjana.

Kanada/Ontario osoittaa, ettei monikielisyys automaattisesti tarkoita heikkoja oppimistuloksia. Ratkaisevaa on, miten kielituki ja koulun rakenteet toimivat.

Ruotsi ei ole PISA-huippu, mutta tarjoaa kiinnostavia oppeja koulupäivän palvelukokonaisuuksista.

Mitä Suomi voi poimia muilta?

Viron tiedolla johtamisen malli

Viro on Suomelle ehkä kiinnostavin verrokki: pieni eurooppalainen maa, joka on noussut PISA-tuloksissa Euroopan kärkeen. Viron opetusjärjestelmässä yhdistyvät opettajien autonomia, kansalliset tavoitteet ja systemaattinen tiedon käyttö.

Oppi Suomelle:

yhteinen tieto ei vähennä luottamusta, vaan tekee siitä vaikuttavampaa. Koulut kehittävät itse, mutta kansalliset tavoitteet ja data antavat suunnan.

Singapore kytkee oppimisen todellisiin ilmiöihin

Singapore näkee koulutuksen tietoisesti maan taloudellisen kehityksen, teknologisen uudistumisen ja tulevaisuuden työelämän välineenä. Applied Learning Programme yhdistää akateemista osaamista todellisiin ilmiöihin, kuten teknologiaan, kestävyyteen, yrittäjyyteen ja ongelmanratkaisuun.

Oppi Suomelle:

perustaitoja ei pidä irrottaa tulevaisuuden työelämästä. Suomi tarvitsee kansallisen STEM-kasvuohjelman, joka vahvistaa matematiikkaa, luonnontieteitä, teknologista ymmärrystä ja ongelmanratkaisua sekä kytkee ne tekoälyn, kestävyiden ja yrittäjyyden kaltaisiin todellisiin ilmiöihin.

Japani ja Etelä-Korea: oppimisen kulttuuri otetaan vakavasti

Japani ja Etelä-Korea ovat vahvoja erityisesti matematiikassa, luonnontieteissä ja lukutaidossa. Suomelle kiinnostavaa ei ole kovan suorituskulttuurin kopioiminen, vaan se, että harjoittelua, sinnikkyyttä, perustaitoja ja korkeita odotuksia pidetään oppimisen luonnollisena osana.

Oppi Suomelle:

tasa-arvo ei tarkoita vaatimustason madaltamista. Jokaisella oppilaalla pitää olla oikeus kunnianhimoiseen oppimiskulttuuriin.

Ontarion STEPS-malli suomen / ruotsin oppimiseen

Kanadan ja erityisesti Ontarion kokemus on Suomelle tärkeä, koska monikielisyys on siellä koulun pysyvä todellisuus. Kielituen lähtökohtana ei ole vain arjessa pärjääminen, vaan oppiaineiden kielen, käsitteiden, lukemisen, kirjoittamisen ja argumentoinnin kehittyminen. Malli sisältää alkuarvioinnin ja jatkuvan arvioinnin lukemisessa, kirjoittamisessa ja suullisessa kielitaidossa eri kouluasteilla.

Oppi Suomelle:

S2/R2-tukeen tarvitaan kansallinen etenemismalli, joka seuraa akateemisen kielitaidon kehittymistä vaiheittain.

Ruotsi: koulupäivä on palvelukokonaisuus

Ruotsissa koulupäivän ympärille rakennettu aamu- ja iltapäivätoiminta on Suomea vahvemmin osa lasten arkea. Malli tarjoaa kiinnostavan näkökulman siihen, miten koulu voisi tukea oppimista, harrastamista, turvallista arkea ja perheiden työntekeä yhtenä kokonaisuutena.

Oppi Suomelle:

koulun rytmiä ja koulupäivän kokonaisuutta pitää arvioida nykyperheiden, lasten hyvinvoinnin ja oppimisen näkökulmasta.

Näistä esimerkeistä ei synny Suomelle yhtä valmista mallia, vaan suunta viidelle uudistukselle. Viro vahvistaa tarvetta kansalliselle oppimisen seurannalle. Ontario näyttää, miksi akateeminen kielitaito tarvitsee oman etenemismallinsa. Singapore kytkee perustaidot, STEM-osaamisen ja tulevaisuuden työelämän yhteen. Japani ja Etelä-Korea nostavat esiin oppimisen kulttuurin, harjoittelun ja korkeat odotukset. Ruotsi tarjoaa oppeja koulupäivän ja lukuvuoden uudistamiseen.

VIISI RATKAISUA KÄYTÄNNÖSSÄ

Otetaan käyttöön valtakunnallinen taitotason mittaus- ja seurantamalli

Otetaan käyttöön valtakunnallinen taitotason mittaus esi- ja perusopetuksen eri nivelvaiheissa, minkä avulla seurataan perustaitojen kehittymistä säännöllisesti. Mallin tarkoitus ei ole lisätä koulujen vertailua tai opettajien valvontaa, vaan tarjota yhteinen tilannekuva oppilaiden osaamisesta sekä tukea arviointia, opetuksen kehittämistä ja resurssien kohdentamista. Malli auttaisi kirkastamaan perustaitojen osaamistavoitteita ja varmistamaan, että arvosanat kuvaavat yhdenmukaisesti oppilaiden osaamista.

Nostetaan rimaa ja palautetaan kunnianhimoinen oppimiskulttuuri.

Korkea vaatimustaso on tasa-arvoisesti toimivan koulun ehto. Kaikilla oppilailla pitää olla oikeus sekä tukeen että kunnianhimoiseen oppimisympäristöön, jossa osaamista arvostetaan. Ajoissa tuleminen, läksyjen tekeminen ja vaadittujen asioiden oppiminen eivät voi olla valinnaisia asioita, vaan koulunkäynnin perusta. Käynnistetään kansallinen STEM-kasvuohjelma, joka vahvistaa matematiikan, luonnon-tieteiden, teknologian ja ohjelmoinnin osaamista sekä lisää ongelmanratkaisua ja käytännön soveltamista osana opetusta. Laaditaan valtakunnalliset ohjeet tekoälyn pedagogiseen käyttöön siten, että se ei korvaa oppimista vaan vahvistaa sitä.

Palautetaan työrauha ja pienryhmät kouluihin.

Kännyköiden käyttöä on rajattava koko koulupäivän ajan ja rajoituksia laajennettava myös toiselle asteelle, jotta koulussa oppiminen ja keskittyminen ovat aidosti mahdollisia. Työrauha ei ole kurinpalautusta vaan oppimisen perusedellytys. Samalla tuki on tuotava nykyistä aikaisemmin ja lähemmäs oppilasta: tämä edellyttää pienryhmäopetuksen lisäämistä, opetuksen eriyttämistä ja selkeää vastuuta siitä, ettei oppilas siirry luokalta toiselle ilman riittäviä perustaitoja.

Rakennetaan monikielisen Suomen kielitakuu.

Suomeen tarvitaan kansallinen suomi tai ruotsi toisena kielenä –etenemismalli, joka kuvaa, miten oppilaan akateeminen kielitaito kehittyy vaiheittain ja millä taitotasolla oppilas on. Jokaisen oppijan on saavutettava perusopetuksessa riittävä kielitaito jatko-opintoihin, ja tämä edellyttää kielen oppimiseen nykyistä tavoitteellisempaa otetta, joka ei ole vain S2- tai R2-opetuksen vastuulla. Ilman vahvaa koulun kieltä oppilas ei pääse kiinni matematiikkaan, luonnontieteisiin, historiaan, yhteiskuntaoppiin tai tulevaisuuden työelämään.

Päivitetään koulun rytmi 2030-luvulle.

Koulun vuosirytmii ja koulupäivän kokonaisuutta on tarkasteltava oppimisen, lasten hyvinvoinnin ja perheiden arjen näkökulmasta. Pitkät oppimiskatkot, vähäinen liikkuminen, runsas paikallaanolo ja perheiden muuttunut työarki edellyttävät nykyistä eheämpää kokonaisuutta. Käytännössä tämä tarkoittaa lukuvuoden rytmin arviointia siten että lomat jaksottuisivat tasaisemmin kouluvuoteen, aamu- ja iltapäivätoiminnan vahvistamista sekä koulun, harrastusten ja perheiden arjen parempaa yhteensovittamista.

Viittaukset

- 1 OECD (2023). PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education. OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>
- 2 Ukkola, A., Suomilampi, M., Silverström, C., Metsämuuronen, J. & Marjanen, J. (2025). Matematiikan ja äidinkielen taidot kuudennen luokan lopussa – Perusopetuksen oppimistulosten pitkittäisarviointi 2018–2024. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi), Julkaisut 1:2025
- 3 Harackiewicz, J. M., ym. (2020) Achievement Goals and Academic Achievement. Contemporary Educational Psychology. International Journal of Educational Research.
- 4 OECD (2025), Results from TALIS 2024: The State of Teaching, TALIS, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/90df6235-en>
- 5 Lehtikainen, A., Nokso-Koivisto, I. & Vihriälä, R. (2026) Koulutuspolitiikan korjaussarja – Kuopasta uuteen nousuun. Sitra. <https://www.sitra.fi/julkaisut/koulutuspolitiikan-korjaussarja-kuopasta-uuteen-nousuun/>
- 6 Hristov, M., Yada, T., Fagerlund, J., Näykki, P., & Häkkinen, P. (2025). Understanding the relationships among ICT use, self-efficacy, and achievement in PISA 2022: A multigroup analysis featuring gender and immigrant status. Computers & Education, 105539. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2025.105539>
- 7 Morales JS (2024). Exercise Interventions and Intelligence in Children and Adolescents. Pediatrics (2024) 154 (6): e2023064771. <https://doi.org/10.1542/peds.2023-064771>
- 8 Pastore, S., Passalacqua, F. & Sbravati, G. Summer learning loss: a scoping review (2014–2023). Educ Res Policy Prac 25, 225–250 (2026). <https://doi.org/10.1007/s10671-025-09409-7>
- 9 OECD (2023). PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>

Lisätietoja:

Suvi Pulkkinen

Johtava asiantuntija, osaaminen ja maahanmuutto
Keskuskaupakamari

suvi.pulkkinen@chamber.fi

KESKUS- KAUPPAKAMARI

Keskuskauppamari
PL 1000, Alvar Aallon katu 5 C, 00100 Helsinki | puh. 09 4242 6200
keskuskauppamari@chamber.fi
[kauppamari.fi](https://www.chamber.fi/kauppamari)